

ОБЖАЛВАНЕ НА ЕЛЕКТРОННИ ФИШОВЕ

Студент III курс, Мелиса Юсеин

Юридически факултет

Пловдивски университет „Паисий Хилендарски“

Резюме: Настоящата разработка има за цел да обсъди процедурата за обжалването на електронните фишове, които са актуален проблем на гражданите на Република България. Този въпрос в днешно време е ключов, понеже с всяка изминала година броя на моторните превозни средства нараства и в България започват да се използват различни технически средства за измерване на скоростта. Ще бъдат разгледани също така и възможните последици от обжалването, както и значението му за защита на правата на гражданите и укрепването на правовия ред в страната.

Ключови думи: електронен фиш, обжалване, ЗДвП¹, моторно превозно средство, ЗАНН², административен процес, законосъобразност

APPEAL OF ELECTRONIC TICKETS

Student Melisa Yusein

Faculty of Law

Plovdiv University "Paisii Hilendarski"

Abstract: This paper aims to discuss the procedure for appealing electronic ticket ticket ticket, which is a current problem for the citizens of the Republic of Bulgaria. This issue is currently a major one, because with each passing year the number of motor vehicles increases and various technical means for measuring speed are being used in Bulgaria. The possible consequences of the appeal will also be considered, as well as its importance for protecting the rights of citizens and strengthening the legal order in the country.

Keywords: electronic ticket, appeal, Motor Vehicle Act, motor vehicle, ZANN, administrative process, legality

В Република България автоматизираните технологии играят важна роля в осигуряването на безопасността на пътя и контрола върху движението. Електронните фишове са част от тази технологична еволюция, като те се използват за установяване на нарушения, свързани с превишаване на скоростта, преминаване на червен светофар, неправилно паркиране и други подобни провинения. Тези автоматизирани средства улесняват процеса на засичане на нарушителите и налагане на санкции, като значително увеличават ефективността на контрола върху движението. Въпреки че, електронните фишове са създадени с цел да улеснят процесите на санкциониране и да намалят човешката грешка, те също така

¹ Закон за административните нарушения и наказания, обн., ДВ, бр.92 от 28 ноември 1969 г., посл. изм. от 17 септември 2024 г.

² Закон за движение по пътищата, обн., ДВ, бр.20 от 5 март 1999 г., посл. изм. от 10 май 2024 г.

поставят важни въпроси относно правата на гражданите и възможността за защита срещу евентуално неправомерно наказание. В този контекст обжалването на електронни фишове става също толкова важно, колкото и самото издаване на фиша, като предоставя на гражданите правото да се противопоставят на решения, които смятат за неправомерни или неоснователни.

Електронен фиш е административен акт, издаден чрез автоматизирани системи, които записват нарушения на пътя (например през камери за скорост, камери за червен сигнал и други). След като системата засече нарушение, тя автоматично генерира и изпраща фиш на нарушителя. Тези фишове се използват широко за нарушения като надвишаване на скоростта, неправилно паркиране, преминаване на червен светофар и други. Съгласно чл.39, ал. 4 ЗАНН „За случаи на административни нарушения, установени и заснети с техническо средство или система, в отсъствие на контролен орган и нарушител, когато това е предвидено в закон, овластените контролни органи могат да налагат глоби в размер над необжалваемия минимум по ал. 2, за което се издава електронен фиш.” Такъв закон е Закона за движение по пътищата и по този ред най-често се издава електронен фиш за превишена скорост. Често могат да се открият пороци в електронния фиш, защото той е издаден само от едно длъжностно лице. При издаването на електронния фиш степента на намета в сферата на санкционираното лице е директна, а защитата му се предоставя едва след съставянето му, когато вече е определена санкция и срок за заплащането ѝ. Поради тази причина е добре да се предприемат мерки за защита веднага при връчването на електронен фиш. В Кодекса на застраховането също има уредба за издаване на електронен фиш за гражданска отговорност. Всяко лице, което притежава МПС има задължение да сключи договор за застраховка „гражданска отговорност“.

При неизпълнение на това задължение се налага наказанието глоба за шофиране без гражданска отговорност. Електронен фиш може да се издава и тогава, когато нарушението „шофиране без гражданска отговорност“ е констатирано с автоматизирано техническо средство или система в отсъствието на контролен орган и на нарушител. Предвид казаното горе, електронни фишове могат да се издават само, ако нарушението е заснето със стационарна камера. В случай, че нарушението е установено с мобилна камера, необходимо е нарушителят да бъде отбит от движение, да му бъде съставен акт, а след това и наказателно постановление. Електронният фиш, с който се налага глоба за шофиране без гражданска отговорност, следва да бъде издаден в тримесечен срок от откриване на нарушителя, но не по-късно от една година от установяване на нарушението. Издаването му след тези срокове е абсолютно основание за неговата отмяна.

В ТР № 1 от 26.02.2014г., постановено по т.д. № 1 по описа на ВАС 2013 г. е пояснено, че „... електронният фиш е своеобразен властнически акт с установителни и санкционни функции. Той се приравнява едновременно към АУАН и НП, но само по отношение на правното му действие (съгласно чл. 189, ал. 11 ЗДВП), не и по форма, съдържание, реквизити и процедура по издаване. От това следва, че изискванията за форма, съдържание, реквизити и ред за издаване на АУАН и НП, сравнително подробно регламентирани в ЗАНН, са неприложими по отношение на електронния фиш. Относно формата на електронния фиш следва да се приемат за задължителни само посочените в чл.189, ал. 4, изр. 2 ЗДВП реквизити, поради което

в електронния фиш не следва да се изписва името на издателя му и негов подпис, а само териториалната структура на МВР, на чиято територия е извършено нарушението.

Електронният фиш се издава след протичане на съкратено производство, което с оглед ускорената процедура няма състезателен характер, като изразът „в отсъствие на контролен орган и на нарушител“ по чл. 189, ал. 4, изр. 2 ЗДвП се отнася до издаването на електронния фиш. При електронния фиш са силно стеснени възможностите за защита на собственика на МПС, респективно лицето, посочено от собственика като нарушител. От гледна точка на адресатите, електронният фиш е акт със санкционно значение, поради което като вид държавна принуда чрез него се налагат неблагоприятни последици на адресата от имуществен характер. С оглед на тази своя характеристика при издаването на електронния фиш следва да намери проява общият принцип, че административнонаказателната отговорност не може да бъде обоснована чрез разширителното тълкуване или чрез тълкуване по аналогия (чл. 46, ал. 3 от Закона за нормативните актове³)...“.

Електронният фиш трябва да съдържа данни за регистрационния номер на моторното превозно средство. В този смисъл следва да бъде съобразено, че наказателноотговорен по смисъла на чл.182 от ЗДвП е водачът, а според параграф 6 т.25 от ДР на ЗДвП, „водач“ е лице, което управлява пътното превозно средство. От тълкуването на параграф 1 от ДР на ЗАНН следва, че електронният фиш е електронно изявление, записано върху магнитен, хартиен или друг носител, създадено чрез специализирана информационна система основано на постъпили и обработени данни за нарушения от АТСС (автоматизирани технически средства или системи).

АТСС са уреди за контрол, работещи самостоятелно или като взаимно свързани, които в присъствие или отсъствие на контролен орган, установяват и автоматично заснемат нарушения. Тези уреди трябва да са одобрени и проверени по реда на Закона за измерванията⁴. Разграничени са два основни вида АТСС. Първият вид са стационарни, които са трайно прикрепени към земята и подлежащи на периодично обслужване от контролните органи. Вторият вид са мобилни, които са временно разположени на участък от пътя (или са прикрепени към превозно средство), работещи и установяващи нарушения в присъствия на контролни органи, които поставят началото и края на работния процес. За установените с АТСС нарушения на правилата за движение по пътищата, се издават електронни фишове. Изключение от този ред за издаване на електронен фиш е въведено единствено за нарушения установени с мобилни АТСС в режим на движение. В този случай електронен фиш не може да бъде законосъобразно издаден, а административнонаказателната отговорност се реализира на място, след спиране от контролните органи.

В изпълнение на разпоредбата на чл.165, ал.3 от ЗДвП, министърът на вътрешните работи е издал Наредба № 8121з-532, където е направено разграничение между мобилни и стационарни АТСС, като е предвидено, че за установените от АТСС нарушения на правилата за движение по пътищата се издават електронни фишове чрез използване на автоматизирана информационна система. Характерно за статичните и мобилни АТСС (временно

³ Закон за нормативните актове, обн., ДВ, бр.27 от 3 април 173 г., посл. изм. от 3 май 2016 г.

⁴ Закон за измерванията, обн., ДВ, бр.46 от 7 май 2002 г., посл. изм. от 10 май 2024 г.

разположените на участък от пътя) е, че осъществяваният от тях контрол е винаги автоматизиран, без значение дали се извършва в присъствие или отсъствия на контролен орган. Т.е., контролният орган не участва в процеса на установяване на нарушението чрез преки действия и субективни възприятия, като по тази причина неговото присъствие или отсъствие е ирелевантно за факта на установяване и заснемане на нарушението.

След установяване и заснемане на нарушението, електронният фиш за налагане на глоба в размер, определен за съответното нарушение, се издава в отсъствието на контролен орган и на нарушител. Електронен фиш за санкциониране на нарушение по ЗДвП може да бъде издаден, когато нарушението бъде установено и заснето с мобилно автоматизирано техническо средство или система, но също така остава възможността и за издаването на АУАН. За законосъобразността на заснемането с автоматизирано техническо средство или система, съществуват и задължителни действия, които следва да бъдат извършени от поставилите ги на мястото на осъществяването на контрола полицейски органи, които обаче често биват пропуснати. Най-важните от тези действия е това за преминаването на техническото средство или система на редовен метрологичен контрол, както и изготвянето на протокол за разположението му и прилагането на снимка, от която да е видно това разположение. В случаите, в които липсва протокол, той е некоректно попълнен или не е приложена снимка на разположението на камерата, електронният фиш подлежи на отмяна по съдебен ред.

Ред за издаване на електронен фиш

Съгласно разпоредбата на чл.189, ал. 4 ЗДвП, при нарушение, установено и заснето с автоматизирано техническо средство или система, за което не е предвидено наказание лишаване от право да се управлява моторно превозно средство или отнемане на контролни точки, се издава електронен фиш в отсъствието на контролен орган и на нарушител за налагане на глоба в размер, определен за съответното нарушение". Съгласно същата разпоредба електронният фиш съдържа следните задължителни реквизити: данни за териториалната структура на МВР, на чиято територия е установено нарушението; мястото, датата, точния час на извършване на нарушението; регистрационния номер на моторното превозно средство; собственика, на когото е регистрирано превозното средство; описание на нарушението; нарушените разпоредби, размера на глобата; срока, сметката и начините за доброволното и заплащане.

Липсата на който и да е било от изброените елементи води до фактическа незаконосъобразност на издадения електронен фиш, поради което той подлежи на отмяна по съдебен ред. При издаването на електронният фиш, следва да са изпълнени изискванията на Наредба № 8121з-532 от 12 май 2015г. за условията и реда за използване на автоматизирани технически средства и системи за контрол на правилата за движение по пътищата. Отговорност за нарушението при електронен фиш се носи от собственикът или този, на когото е предоставено МПС, отговаря за извършеното с него нарушение. Собственикът се наказва с наказанието, предвидено за извършеното нарушение, ако не посочи на кого е предоставил МПС. Когато нарушението е извършено при управление на МПС, собственост на юридическо лице, предвиденото наказание се налага на неговия законен представител или на лицето, посочено от него, на което е предоставил управлението на моторно превозно средство.

Срок за издаване на електронни фишове

Съгласно разпоредбата на чл.34 ЗАНН не се образува административнонаказателно производство, ако е изтекла една година от извършване на нарушението, т.е. електронен фиш за нарушение по ЗДВП следва да бъде издаден в срок от една година от извършване на нарушението. Тъй като заснемането на нарушението съвпада с извършването, поради специфика на процедурата по издаване на електронни фишове, то фиш следва да бъде издаден не по-късно от една година от заснемането на нарушението. Електронният фиш се връчва на лицето по чл.188, ал. 1 или ал.2 ЗДВП (собственикът на МПС-то или представляващия юридическото лице, което е собственик на МПС-то) с препоръчано писмо с обратна разписка или чрез длъжностните лица на определените от министъра на вътрешните работи служби за контрол, при осъществяване на функциите и правомощията им. Законът не предвижда срокове за връчването на фишовете, тук отново следва да се има предвид срокът за образуване на административнонаказателно производство, предвиден в чл.34 от ЗАНН – до една година от извършване на нарушението следва да бъде издаден електронен фиш.

Срокът, в който може законосъобразно да се образува административнонаказателно производство въз основа на електронен фиш, е една година от извършване на нарушението. Ако след този срок бъде издаден електронен фиш, то той, след обжалване, следва да бъде отменен от съда като незаконосъобразен. Давността за изпълнение на постановената с електронен фиш глоба се определя отново от ЗАНН, като срокът започва да тече от влизане в сила на електронния фиш. Влизат в сила електронните фишове, които не подлежат на обжалване, не са обжалвани в предвидения срок и са обжалвани, но са потвърдени или изменени от съда. Влезият в сила електронен фиш се смята за влязло в сила наказателно постановление съответно подлежи на изпълнение по предвидения в закона ред за принудително изпълнение. Административното наказание глоба (което се налага с електронен фиш), не се изпълнява, ако са изтекли две години от налагането му. Както предвижда разпоредбата на чл.82, ал.2 ЗАНН, давността започва да тече от влизане в сила на акта, с който е наложено наказанието, и се прекъсва с всяко действие на надлежните органи, предприето спрямо наказанието за изпълнение на наказанието“. След завършване на действието, с което е прекъсната давността, започва да тече нова давност, като независимо от спирането или прекъсването на давността, административното наказание не се изпълнява, ако е изтекъл срок, който надвишава с една втора срока по ал. 1, т.е. – наложеното наказание „глоба“ не може да бъде изпълнявано, ако са изтекли три години от налагането му, съответно от влизане сила на електронния фиш, с който е наложено това наказание. Давността не се прилага служебно и за да бъде приложена, административнонаказаното лице следва да направи изрично искане в този смисъл. Важно е да се знае, че при плащане на наложената с електронния фиш глоба с предвидения срок за доброволно изпълнение, се дължи 70 на сто от нейния размер. Глобата, наложена с електронен фиш, който е бил обжалван и потвърден от съда, се дължи в пълен размер.

Процедура за обжалване

Срещу електронния фиш може да се подаде правно аргументирано възражение, което е добре да бъде съставено и подкрепено с достатъчно мотиви и основания. Това трябва да бъде направено в 7-дневен срок от получаването му. Директорът разглежда възражението и преценява доказателствата в 7-дневен срок от постъпването му. Издаденият електронен фиш се анулира, ако от събраните доказателства е установено, че моторното превозно средство е било обявено за издирване и ако нарушението е извършено с моторно превозно средство със специален режим на движение. Директорът на областната дирекция на МВР уведомява собственика на превозното средство, а когато то е собственост на юридическо лице – неговия законен представител за решението си в 7-дневен срок от датата на анулирането, съответно от датата на отказа за анулиране на фиша.

От датата на уведомяването за постановяването на отказ за анулиране на издадения електронен фиш, започва да тече 14-дневен срок за обжалване на електронен фиш по съдебен ред. Жалбата се подава пред териториалната дирекция на МВР, където е установено нарушението. В 14-дневен срок от получаването на електронния фиш собственикът следва да заплати глобата или да предостави в съответната териториална структура на МВР писмена декларация с данни за лицето, извършило нарушението и копие на свидетелството му за управление на МПС. На лицето, посочено в декларацията, се издава и изпраща електронен фиш по ал. 4 за извършеното нарушение. Първоначално издаденият електронен фиш се анулира.

Процедурата по издаване на електронен фиш се подчинява на специфични законови условия, които съществено се различават от условията, при които се издават актове и наказателни постановления от КАТ. Спазването на тази процедура е съществено за законосъобразността на електронните фишове, които в много случаи се отменят от съдилищата, поради допуснати процесуални пропуски от страна на полицейските органи. Районният съд насрочва съдебно заседание и призовава страните. Заседанието може да бъде проведено и в тяхно отсъствие. Дори нарушителят да не се яви лично или чрез упълномощен представител на делото, съдът е длъжен служебно да провери законосъобразността на обжалвания акт. Районният съд в състав само от един съдия разглежда делото по същество и се произнася с решение, с което може да потвърди, да измени или отмени електронния фиш. Решението на РС подлежи на касационно обжалване пред административния съд в 14-дневен срок от деня на съобщението, че решението е изготвено.

Изключително важно е да се установи кога е издаден електронния фиш, тъй като съгласно чл.34 ЗАНН не се образува административнонаказателно производство, ако е изтекла една година от извършване на нарушението. Тъй като много често на самия електронен фиш дата на издаване липсва, то е добре да се направи справка, от която да се установи кога последният е издаден. Ако се установи, че фишът е издаден година след заснемане на нарушението, то тази глоба ще бъде оборена успешно в съдебно производство и санкцията ще бъде отменена. Важно е да се спомене, че класическата давност на електронен фиш започва да тече от деня, в който последният влиза в сила.

Жалбата срещу електронния фиш се подава в 14-дневен срок от получаването му, а когато е направено възражение – в 14-дневен срок от съобщаването на отказа за анули-

ране на фиша. Жалбата се подава чрез органа, издал електронния фиш, до съответния компетентен районен съд. Решението на районния съд подлежи на обжалване пред съответния административен съд. При обжалване електронният фиш може да бъде отменен от съда, ако се установят нарушения на закона при издаването му; ако липсват задължителни реквизити, ако се установи неизправност на средството, с което е заснето нарушението или ако липсват доказателства за извършване на твърдяното нарушение. Дори и да сме платили глобата, наказателното постановление или електронният фиш могат да бъдат обжалвани, стига да не са изтекли предвидените за това срокове. Ако делото бъде спечелено, платената глоба подлежи на възстановяване. Често този вид глоби отпадат поради липса на документация, която следва да предхожда всяка една полицейска акция. Това са съответните документи за поставяне на пътните знаци, протоколи за извършени метрологични контроли на уредите, които заснемат движещите се автомобили и др.

Заключение

Необходимо е да се обобщи, че обжалването на електронен фиш е важен процес, който дава на гражданите възможност да защитят правата си в случай на неправомерно или неправилно наложено наказание. Този процес е регламентиран от българското законодателство и предоставя ясни процедури и срокове за действия от страна на нарушителите, както и от органите, които издават санкциите. В същото време този механизъм поддържа баланс между ефективността на пътната безопасност и правата на гражданите, като предоставя възможност за корекция на евентуални грешки и несправедливости и дава възможност на гражданите за защита срещу евентуални грешки или злоупотреби, осигурявайки прозрачност и правна сигурност в процеса на наказателно правосъдие. Като цяло, процесът на обжалване играе важна роля в укрепването на правовата държава и осигуряването на справедливост в контекста на административното правосъдие в България.